

Vieta Čikagoje, kurią suaugusieji ir vaikai vadina Namais

Dalia CIDZIKAITĖ

2016 m. rugpjūčio 19 d. Lietuvių dailės muziejaus galerijos „Siela“ (Lemontas, JAV) „Facebook“ pasirodė toks įrašas: „Įkvepiu giliai ir paleidžiu džiną iš butelio. Neįveikiamas kalnas užkoptas ir jau niekada nebebus metalo ir asbesto laužynų. Bus nauja „Sielos“ meno studija/mokykla.“ Taip savo gyvavimą pradėjo jaunajai Čikagos lietuvių kartai skirta meno studija-mokykla. Šiandien, praėjus dvejiems metams, net nekyla abejonių, kad jos sumanytojų vizija pasitvirtino ir netgi išaugo – studija-mokykla ne tik gyvuoja ir klesti, ji tapo visų joje besilankančiųjų antraisiais namais.

Į sekmadienio ankstyvą popietę (Čikagoje dar nebuvo nė šeštos valandos ryto) išsiųstą pasiūlymą atsakyti į mano klausimus apie Pasaulio Lietuvių Centre, Lietuvių dailės muziejaus galerijoje „Siela“, jau dvejus metus gyvuojančią meno studiją-mokyklą galerijos šeimininkė ir *spiritus movens* Asta Zimkus atsakė žaibiškai: „Darom!“ Kalbėjomės apie daug ką: meno studijos-mokyklos pradžią, jos kasdienybę, pagalbininkus ir rėmėjus, nuveiktus ir būsimus darbus ir, žinoma, anapus Atlanto auginamą jaunąją lietuvių kartą.

Nors Lietuvių dailės muziejaus galeriją „Siela“ ir po jos stogu įsikūrusią „Sielos“ meno studiją-mokyklą skiria treji metai, man atrodo, kad šios dvi erdvės neatskiriamos vienas nuo kitos. Ar tiesa, kad kai svajojote apie galeriją, svajojote ir apie studiją-mokyklą?

Atsakysiu labai paprastai ir vaizdžiai: Dailės muziejus, galerija „Siela“ man ir daugeliui čia dirbančiųjų tapę antrais namais. O kai taip yra, tai ir požiūris yra

naminis: ką sutvarkius, kaip pakeitus, ką reikia atlikti, kad norėtume tuose namuose gyventi. Svajonė apie studijos ir mokyklėlės įkūrimą gimė beveik iškart, pradėjus vadovauti muziejui. Muziejaus patalpose buvo užgriozdinta nenaudojama katilinė ir mums, įsisukusiems į kūrybinius muziejaus gaivinimo darbus, ta metalo bei šiukšlių patalpa iškart badė akis. Kai svajonė stipri, paremta logika, energetiškai „pakrauta“ – tikslo siekti yra didžiulis pasitenkinimas. Pradinis noras buvo mažesnis – meno dirbtuvės dailininkams, kampelis knygoms, kavutei… Vėliau viskas vyko kaip patarlėje: apetitas atsiranda bevalgant. Užtruko laiko, kol buvo gauti leidimai, nuimtas asbestas, išvalyta patalpa, surinktos lėšos. Manau, kad dabartinis profesionalus keramikos studijos bei meno mokyklos variantas yra tobulas.

„Sielos“ mokytojų komanda patvirtino – taip, tai bus kažkas nepaprasto

Turbūt ne veltui meno studija turi ir priedėlį „mokykla“. Juk čia ne tik kuriama, leidžiama skleistis, įsibėgėti ir, išskleidus sparnus, pakilti vaikų vaizduotei, bet ir mokytis meno kaip amato, nepamirštant, kad laisvę kurti lydi ir sunkus, kasdienis darbas?

Taip, mokyklos pavadinimas pridėtas ne veltui. Tik čia nėra oficialumo, griežtų taisyklių ir testų. Yra mokytojai dailininkai ir yra mokiniai. Čia sukurtos visos sąlygos vaikams išbandyti save ir įvairiausių rūšių menus. Tikiu, kad iš šių vaikų išaugs nemažai profesionalų. Manau, didelis pliusas ir tai, kad vaikai pastebi ant

lentynų sudėtus dailininkų darbus, dažnai mato autorius darbo procese. Ateidami į mokyklėlę, jie neišvengiamai pastebi naujas parodas galerijoje, sutinka dailininkus, mato pasiruošimo darbus renginiams, užsuka į virtuvėlę, sandėliuką, jaučia kūrybinės erdvės ritmą. Visa tai yra sąlygos, tinkamos subrandinti meną mylintį žmogų.

Kaip atrodo eilinė diena vaikų studijoje-mokykloje?

Ketvirtadienis 5 valanda vakaro. Visi susirenka į dvi nedideles grupes (ne daugiau kaip 10 vaikų) pagal aiškiai sudėliotą tvarkaraštį. Mokytojai jau laukia pasiruošę projektui. Paprastai viena grupė turi užsiėmimą keramikos studijos pusėje, kita – tapybos klasėje. Tai bendra patalpa su pertvara. Greiti pasisveikinimai, darbinės prijuostės, instrukcijos ir – darbas. Paprastai stengiamės, kad visos teorijos žinios būtų pateikiamos jau proceso metu. Mokiniui lipdant, žiedžiant, audžiant ar piešiant, mokytojas aiškina, kodėl būtent taip, o ne kitaip reikėtų atlikti. Klausimai, atsakymai, diskusijos apie vykdomą projektą – viskas vyksta krutant rankoms, susikaupus. Visi dirba už bendro stalo, dažniausiai dalijasi įrankiais ar priemonėmis, kurių visiems pakanka. Kadangi grupės mažos, tai dėmesio ir pagalbos gauna kiekvienas. Pamoka trunka 1,5 valandos. Vaikai padeda pradėtus projektus, sutvarko įrankius ir keliauja namo. Mokytojai atsikvepia pusvalanduką, ir 7 valandą renkasi dar dvi grupės. Metai turi du semestrus, 26 pamokas, dinamiškai sudėliotą meno tvarkaraštį, 40 mokinių, 14 mokytojų.

Straipsnį apie galeriją ir studiją galima būtų parašyti vos ne tik iš lankytojų atsiliepimų. Štai viena lankytoja rašo: „Tai pati, pati nuostabiausia vieta, kur verda gyvenimas, kur patys nuoširdžiausi, draugiškiausi žmonės, aukojantys savo laiką, atiduodantys visą save.“ O koks būtų tavo apibūdinimas to, ką tu ir tavo bendraminčiai sukūrėte ir kuriate šiandien?

Visada pamalonina gražūs atsiliepimai, ačiū už juos. Žinau, kad kartojuosi ir rizikuoju būti banali, bet – tai mūsų antrieji namai.

Be tavęs ir tavo vyro Vido, galerijoje ir meno studijoje sukasi ir daug kitų žmonių, savanorių. Kas jie?

Pagal mano skalę, yra „nuolatiniai“ ir yra „pagalbininkai“. Nuolatiniai paprastai pasižymi altruizmu ir savotiška fanatizmo „Sielai“ forma, o pagalbininkai yra rūpestingi, jaučiantys pareigą savo srities specialistai, neatsisakantys prisidėti

pagal sugebėjimus ir galimybes. Mano tikslas – kuo daugiau pagalbininkų paversti nuolatiniais. Oficialiai esame pelno nesiekianti organizacija, tad turime tarybą ir valdybą. Ne visi jų nariai yra nuolatiniai, bet to ir nereikia. Kiekvienas žmogus gali įnešti savo indėlį į bendrą tikslą. Neišsiverstume be nepakeičiamų Ramūno Inokaičio, Virgos ir Alekso Rimeikų, tarybos pirmininko dr. Roberto Vito, plakatų dizainerės ir maketuotojos Izidos Valatkos, mokytojų Rasos Ibianskienės, Agnės Sabonis, Sonatos Kazimieraitienės, Irenos Šaparnis, Aušrinės Kerr, tautodailininkių komandos; Vidos Rimienės, Aldonos Rauchienės, Violetos Fabionovich, Rugilės Šlapkauskienės ir daugelio kitų. Nuostabu sulaukti senųjų išmintingųjų muziejaus įkūrėjų Liudo Šlenio ir Laimos Trinkūnienės indėlio ir dėmesio. Esame dėkingi gausiems profesionalams – advokatams, architektams, inžinieriams, muzikantams, garsintojams, apšvietėjams, filmuotojams, šefams, elektrikams, statybininkams, barmenams, į kuriuos kreipiamės patarimo ir pagalbos.

Pagyros pagyromis, bet negaliu užmiršti ir mudviejų paskutinio susitikimo praėjusį rudenį. Tada mums bevaikščiojant po erdvias ir nepriekaištingai įrengtas galerijos ir meno studijos patalpas, iš tavo lūpų išgirdau ir nuoskaudą bei skundą, kad jūsų veiklos neremia Lietuva. Gal kas nors pasikeitė? Kas yra jūsų studijos rėmėjai?

Nuoskaudų aš stengiuosi nekaupti. Jei kažkas nevyksta arba vyksta daug lėčiau, nei norėčiau, vadinasi, tai yra išbandymas ar pamoka. Galima tik pasvajoti apie laikus, kai Lietuvai pradės realiai rūpėti išeivijos kultūrinis gyvenimas ar gyvenimas apskritai. Turėtų rūpėti. Juk padėdama lietuviams už Atlanto išlikti lietuviais, Tėvynė praturtėtų patirtimi, specialistais, investicijomis, žmogiškaisiais ištekliais. Tam reikia laiko, tolerancijos, ateities vizijos, palankaus valdžios atstovų dėmesio. Kol kas į trečiąją bangą, išvykusią iš Tėvynės po 1990 metų, dažnai numojama ranka – tesižino. Aš matau kiek kitaip. Trečioji banga yra patvari, išradinga, intelektuali, aktyvi, dosni ir nepaprastai reikalinga Tėvynės ateičiai. Būtent tokie žmonės yra mūsų muziejaus parodų, koncertų lankytojai. Ir jų galybė! Jaunose šeimose gimsta po 3–4 vaikus, vieni daugiau, kiti mažiau stengiasi išlaikyti kalbą, tradicijas. Žinia, tai nelengvas darbas. Jei šiems vaikams DABAR neparodysime meilės, dėmesio, neskirsime lėšų, ar užaugę jie atneš meilės indėlį į lietuvišką veiklą, organizacijas, pačią Lietuvą? Dabar lietuviškos kultūros išlaikymas už Atlanto priklauso nuo pačių išvažiavusių lietuvių širdžių bei kišenių. Patys darome, patys aukojame, patys turime. Žinia, ir čia kišenės, ypač

menininkų, nėra auksu inkrustuotos. Verčiamės per galvą, kad vyktų renginiai, žmonės pirktų bilietus, šitaip apmokėdami muziejaus patalpų nuomą bei kitas išlaidas. Muziejaus narystės įnašai, nuomojamos salės, rašomi prašymai Lietuvių Fondui, Kazicko Fondo parama, mokslapinigiai už stovyklas, mokyklą, suaugusiųjų meno pamokos – visa tai padeda išsilaikyti. Esame dėkingi aukotojams, linkime jiems sveikatos.

Labai svarbus dėmuo meno studijoje yra „lietuviškumas“, tačiau jis, mano akimis žiūrint, nėra tiesmukiškas. Štai peržiūrėjau šių Lietuvai ir lietuviams svarbių metų renginių kalendorių studijoje ir apsidžiaugiau neradusi perdėm patriotinių, dirbtinių, pritemptų temų, kurios užuot išlaisvinusios vaikų kūrybinę galią dažnai ją įkalina. Tai sąmoningas pasirinkimas?

Taip. Netikiu, kad oficialiais minėjimais nuveikiama daugiau nei nuoširdžiu, žaismingu požiūriu į rimtus dalykus. Juk tikslas visada vienas – bet ką darant paliesti žmogaus sielą. Renginiai, suplanuoti pagal projektams rašyti tinkančias klišes, mūsų veikloje nefigūruoja. Mes neverčiame lietuviškai kalbėti, bet patys kalbame. Mes neverčiame austi juostų ar marginti velykinių margučių, mes patys tai darome su džiaugsmu. Ir lietuviškas šventes mes švenčiame iš širdies, ne iš reikalo.

Vaikų meno studija-mokykla vien pamokomis neapsiriboja – organizuojate ir meno stovyklas mažiesiems ir paaugliams. Kuo jos skiriasi nuo įprastų užsiėmimų studijoje?

Meno stovyklos – mano didžioji meilė. Ten galybė judesio, laisvės, kūrybos. Tik tuo jos ir skiriasi – laisve. Tai nereiškia, kad būna betvarkė. Atvirkščiai, stovyklos tvarkaraštis suderintas kaip šveicariškas laikrodis – devynios valandos *nonstop* veiklos kiekvieną dieną visą savaitę. Po tokios stovyklos ne tik vaikai, bet ir vadovai, mokytojai, pagalbininkai nuo nuovargio išvirsta iš batų. Visgi jie atsigauna, pailsi, prisimena ir grįžta, tarsi narkotikų norėdami dar. Tikiu, kad taip bus ir ateityje. To nepapasakosi, tai reikia patirti.

Nevengiate ir ilgalaikių projektų, kurie gali trukti netgi ne vienerius metus. Štai vos prieš kelias dienas vieną Pasaulio lietuvių centro Lemonte sieną papuošė trys žydintys paukščiai, atlikti mozaikos technika. Trispalvių paukščių projektą pradėjote įgyvendinti prieš trejus metus

(projekto vadovė Sonata Kazimieraitienė), kai dar nebuvo vaikų studijos. Kokie projektai laukia savo eilės?

Būtų gražu ir toliau tęsti įsiamžinimo per meną darbus. Iš tiesų mes jau viską esame susvajoję, dabar tyliai brandiname. Paukščių mozaikoje yra 1 696 gėlelės, lipdytos vaikų rankomis. Maždaug tiek jaunų žmonių prisidėjo prie šio patriotiško darbo. Dabar jie augs, o paukščiai nuo sienos jiems kalbės. Žiūrėk, netrukus ir savo vaikams rodys: čia aš lipdžiau, čia mano gėlelė, tai mūsų Lietuvos vėliavos spalvos, ir esame mes kaip tie paukščiai…

Viename iš „Facebook“ įrašų apie artėjančią meno stovyklą rašai, kad molio lipdymo, mozaikos, žiedimo, tapybos, vitražo, audimo ir kiti menai jaunimui ne tik suteiks žinių, pasitenkinimo, ugdys talentus, bet ir visai lietuviškai bendruomenei įpūs viltį, kad ateinantys po mūsų puoselės, vertins ir mylės meną, darbą ir pasiaukojimą. Tai gražūs, bet ir nelengvai įgyvendinami tikslai, kurių vaisius turbūt išvysime ne po metų ir ne po dvejų. Kokia ta jauna išeivijos lietuvių karta? Ar, atėjus laikui, ji stos prie lietuviškos bendruomenės vairo?

Amerikos išeivijos istorija yra pastatyta ant stiprių pamatų ir jos sunaikinti neįmanoma. Visgi išlieka vienintelis pavojus – abejingumas. Ši liga gali atrofuoti kiekvieną ląstelę ir, jei ji pasieks tam tikrą stadiją… Tikiu, kad taip nebus. Jei nenusisuksime nuo jaunimo, mylėsime artimą, gerbsime tradicijas, matysime prasmę aukoti ir aukotis, vieni kitus skatinsime, remsime žodžiu bei darbu, nuoširdžiai *kaifuosime* lietuviškame klegesy, būsime (ir esame) didžiulė jėga. Gerbiami, drąsūs, intelektualūs, kūrybingi, su charizma ir plataus tolerantiško požiūrio žmonės turi išdrįsti stoti prie lietuviškų organizacijų vairų. Galbūt tai ir yra planas, dėl kurio lietuviukai už Atlanto yra perpildę lietuviškas lituanistines mokyklas, ansamblius, kolektyvus, stovyklas? Galbūt todėl ir mes savo „Sielos“ meno studijoje auginame kūrybos sparnus jaunimui? Tų sparnelių dar nesimato, bet kai išaugs, tada visi iš nuostabos ir pasigerėjimo išsižiosime – KOKIE DIDELI IR GRAŽŪS IŠAUGO!

Keramikos klasė

Keramikos dirbtuvės

Studijos priemonės laukia mokinių

Ketvirtosios meno stovyklos žurnaliuko viršelis

Pasaulio lietuvių centro sieną papuošė trijų paukščių mozaikos

Paukščių mozaikoje yra 1 696 gėlelės, lipdytos vaikų rankomis

2017 metų pavasarį, minėdami „Sielos“ meno studijos-mokyklos pirmąsias

metines, vaikai pasodino dvi obelaitės. Po metų jos apsipylė gausiais žiedais!

Mokinių darbai

Mokinių darbai Kalėdoms artėjant

Lietuvių dailės muziejaus galerijos „Siela“ nuotraukos

pasauliolietuvis.lt
„Lietuvybė pasaulyje“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.